

crimes latency should be applied depending on the level and specificity of the phenomenon under consideration. The study sheds light on the factors that lead to latent crimes and the ways of reducing and overcoming them.

Key words: latency; combating crime, classification of latency crimes.

УДК 343.241-053.6

Б. Чупринський

Проблеми призначення покарання неповнолітнім

У статті проведено науковий аналіз проблем призначення покарання неповнолітнім особам, особливості застосування ст. 98 КК України. Аналізується неповнолітній вік суб'єкта злочину як обставини, що пом'якшує покарання. Зазначається про недопустимість подвійного врахування пом'якшуючої обставини при призначенні покарання. Наголошується про диференційовані види і строки покарань, які можуть призначатися неповнолітнім. Розглядається молодий вік суб'єкта злочину як обставина, що пом'якшує покарання.

Ключові слова: неповнолітні, злочин, суд, призначення покарання, види покарань, обставини які пом'якшують та обтяжують покарання.

Постановка наукової проблеми та її значення. Найбільш суворим та радикальним заходом державного реагування на вчинений злочин є покарання, яке застосовується за вироком суду до винної особи. Для того, щоб досягнути своєї мети таке покарання має бути законним, справедливим та обґрунтованим, а отже належним чином індивідуалізованим. Провідну роль при цьому відіграє саме принцип індивідуалізації покарання, сутність якого полягає в обранні судом оптимальної його міри, тобто такої, яка з урахуванням особливостей вчиненого злочину та особи винного є необхідною і достатньою для виправлення особи та попередження нових злочинів (ч. 2 ст. 65 КК України).

При призначенні покарання неповнолітньому суд повинен враховувати не тільки ступінь тяжкості вчиненого злочину, особу винного та обставини, що пом'якшують чи обтяжують покарання, а також умови його життя та виховання, вплив дорослих, рівень розвитку та інші особливості розвитку неповнолітнього. Відповідно до пр. 5.1 «Пекінських правил» реакція на її неповнолітніх правопорушників має ґрунтуватися на врахуванні не лише тяжкості правопорушення, а й особливостей їх особистості. Особі, яка вчинила злочин, має бути призначено покарання, необхідне й достатнє для її виправлення та попередження нових злочинів.

Суди при призначенні покарання неповнолітнім, мають дотримуватися вимог ст. 98 КК щодо видів покарань, які можуть бути призначені неповнолітнім за вчинений злочин. Перелік видів покарань є вичерпним. Виходячи з положень ст. 98 КК інші види покарань – обмеження волі, конфіскація майна, довічне позбавлення волі – до неповнолітніх застосовуватися не можуть, у тому числі і в порядку переходу до іншого, більш м'якого виду основного покарання відповідно до ст. 69 КК. Так, до неповнолітніх, визнаних винними у вчиненні злочину, суд може застосувати такі основні види покарань, як штраф, громадські або виправні роботи, арешт, позбавлення волі на певний строк та додаткові покарання у виді штрафу і позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

Аналіз досліджень цієї проблеми. У вітчизняній кримінально-правовій науці до інституту кримінального покарання, а також проблем його призначення неповнолітнім зверталися багато видатних вчених, у числі яких можна назвати З.А. Астемірова, М.М. Бабаєва, М.І. Бажанова, Н.А. Беляєва, В.М. Бурдіна, І.М. Гальперіна, Т.І. Голишеву, Т.О. Гончар, В.О. Глушкова, С.І. Дементьєва, В.М. Дрьоміна, Т.А. Денісову, А.Ф. Зелинського, І.І. Карпеця, О.В. Крігера, Л.Л. Круглікова, Н.Ф. Кузнецову, В.О. Меркулову, В.О. Навроцького. Не дивлячись на значний інтерес українських учених до проблеми призначення покарання неповнолітнім, багато аспектів цієї

проблеми залишаються недостатньо дослідженими або носять дискусійний характер, потребують узгодження з міжнародно-правовими актами та сучасною практикою міжнародних судових органів, особливо у сенсі гуманізації покарання.

Метою й завданням дослідження є проведення наукового аналізу проблем призначення покарання неповнолітнім особам, дослідження впливу неповнолітнього віку суб'єкта злочину як обставини яка пом'якшує покарання та недопустимість його подвійного врахування. Завданнями цього дослідження є аналіз диференційованого підходу щодо видів і строків покарань, які призначаються неповнолітнім, практики визнання молодого віку суб'єкта злочину як обставини, що пом'якшує покарання.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Призначення покарання – це завершальний етап процесу обрання судом при винесенні обвинувального вироку конкретного виду, міри кримінально-правового впливу на суб'єкта злочину. Обрання судом виду і міри покарання є оціночною діяльністю, яка потребує високої кваліфікації і великого досвіду роботи, особливо коли покарання призначається неповнолітньому.

Проаналізувавши норм Розділу XV Загальної частини КК України можна стверджувати, що до неповнолітніх віком від 16 до 18 років не застосовуються такі види покарань: позбавлення військового, спеціального звання, рангу чину або кваліфікаційного класу, службові обмеження для військовослужбовців, конфіскація майна, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні, довічне позбавлення волі. До неповнолітніх віком до 16 років застосовуються два види покарань: штраф та позбавлення волі на певний строк (всі інші види покарань не застосовуються).

Варто з'ясувати питання чи особа повинна досягти відповідного віку (16 років для того, щоб до неї застосовувались покарання передбачені ст. 98 КК України, 18 років – ст. 51 КК України) на момент вчинення злочину чи призначення покарання. Адже особа може вчинити злочин, наприклад, у 15-річному чи 17-річному віці, а суд може призначити їй покарання на момент, коли особі виповниться відповідно 16 чи 18 років. Зокрема, лише в ст. 64 КК України йдеться про те, що «довічне позбавлення волі не застосовується до осіб, що вчинили злочини у віці до 18 років...». У ст. 101 КК України передбачено, що «арешт полягає у триманні неповнолітнього, який на момент постановлення вироку досяг 16 років...». В інших нормах про покарання як дорослих, так і неповнолітніх такої вказівки немає.

У п. 11 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 р. № 5 «Про практику застосування судами України законодавства в справах про злочини неповнолітніх» зазначається: «перелік видів покарань, визначений у ст. 98 КК України, є вичерпним. Інші основні та додаткові покарання до неповнолітніх не застосовуються, навіть якщо на час розгляду справи судом вони досягли повноліття. Визначаючи розмір покарання таким особам, суд має виходити з відповідних положень статей 99-102 КК України» [12, с. 81]. Таким чином, на думку Пленуму, особа повинна досягти відповідного віку (16 років чи 18 років) на момент вчинення злочину. Хоча слід наголосити, що до двох видів покарань у КК України міститься вказівка, на який момент особа повинна досягти відповідного віку: довічне позбавлення волі – на момент вчинення злочину, а арешт – на момент постановлення вироку.

Заслуговує підтримки пропозиція В.І. Тютюгіна про те, що уникнути відповідних проблем на практиці можна шляхом доповнення ст. 103 КК України положенням, яке дозволить суду призначити неповнолітньому покарання більш м'яке, ніж передбачено санкцією, у випадках, якщо закріплені в санкції види покарання не можуть бути призначені неповнолітньому чи може бути призначений лише один, найбільш суворий вид покарання із тих декількох, які альтернативно нею передбачені [14, с. 47-50]. Пропозицію цього автора підтримують і інші вчені. Крім цього, слід погодитись з В.В. Полтавець про «доцільність розширення сфери застосування таких видів покарання як громадські та виправні роботи, завдяки включенню до кола осіб, до яких можуть застосовуватися ці види покарання, також і осіб, яким виповнилося 14 років» [11, с. 78].

Обставиною, що виключає можливість застосування довічного позбавлення волі, відповідно до ч. 2 ст. 64 КК України, виступає вчинення особою злочину у віці до 18 років та у віці понад 65 років. Більшість науковців вважає правильною таку регламентацію цього питання [3, с. 251].

Вік суб'єкта злочину є характеристикою обставини, що пом'якшує покарання, передбаченої п. 3 ч. 1 ст. 66 КК України, тобто вчинення злочину неповнолітнім.

У кримінально-правовій літературі неоднозначно вирішується питання про те, чи завжди суд повинен враховувати при призначенні покарання неповнолітній вік суб'єкта злочину як обставину, що пом'якшує покарання. Так, П.П. Серков вважає, що неповнолітні інколи усвідомлюють, що суд

зобов'язаний врахувати як обставину, що пом'якшує покарання, недосягнення ними повноліття. Крім цього, цю обставину вони можуть використовувати в цілях полегшення участі інших осіб (однак цього може і не бути). Тому цей вчений пропонує надати можливість судовим органам не враховувати неповнолітній вік суб'єкта злочину як обставину, що пом'якшує покарання, у випадках вчинення злочинів, відповідальність за які настає з 14-річного віку, тобто тих, характер і небезпеку яких вказані особи усвідомлюють в більшій мірі [13, с. 35]. Цю пропозицію підтримує і Енхее Батбаяр. Цей автор ще й вважає, що підставою для відмови врахувати цю пом'якшуючу обставину можуть бути і інші обставини вчинення злочину, наприклад, вчинення злочину проти особи на ґрунті помсти, ревнощів і т.д., до досягнення ним повноліття тільки тому, що по досягненні ним 18-річчя на нього не будуть поширюватись пільги, передбачені кримінальним законодавством [2, с. 74-75]. Однак, на нашу думку, така пропозиція може викликати деякі труднощі на практиці, оскільки судам важко буде встановити чи дійсно неповнолітній, вчиняючи злочин, усвідомлював меншу міру кримінального покарання, виконував найбільш небезпечні діяння з метою полегшити участь інших співучасників. Ми вважаємо, що обставини, які пом'якшують покарання, в тому числі і вчинення злочину неповнолітнім, мають враховуватись судом незалежно від суб'єктивного усвідомлення їх суб'єктом злочину.

А. І. Ігнатів вважає, що неповноліття не повинно визнаватись пом'якшуючою обставиною у випадку вчинення тяжкого злочину [7, с. 198].

Однак слід погодитись з більшістю вчених, що неповнолітній вік суб'єкта злочину як обставина, яка пом'якшує покарання, не повинен обумовлюватись тяжкістю вчинення злочину [6, с. 48]. На нашу думку, слід виходити із того, що тяжкість вчиненого злочину як об'єктивна ознака складу злочину, не може обумовлювати суб'єктивну ознаку складу злочину, зокрема вік суб'єкта злочину.

Проаналізувавши обставини, які обтяжують покарання, зазначимо, що у ч. 2 ст. 67 КК України міститься пряма вказівка про те, що суд має право, залежно від характеру вчиненого злочину, не визнавати будь-яку із зазначених у ч. 1 цієї статті обставин, за винятком обставин, зазначених у пунктах 2, 6, 7, 9, 10, 12, такою, що обтяжує покарання, навітьши мотиви свого рішення у вирокі. Щодо обставин, які пом'якшують покарання, у ст. 66 КК України такої вказівки немає. Тому суд не може не враховувати неповнолітній вік суб'єкта злочину як обставину, яка пом'якшує покарання. Крім цього, Пленум Верховного Суду України в абз. 2 п. 5 постанови від 16 квітня 2004 р. № 5 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх» зазначає, що «неповнолітній вік особи, яка вчинила злочин, згідно з п. 3 ч. 1 ст. 66 КК є обставиною, яка пом'якшує покарання. Вона обов'язково має враховуватись при призначенні покарання – незалежно від того, чи досяг підсудний на час розгляду справи повноліття».

Таким чином, при призначенні покарання суд зобов'язаний враховувати неповнолітній вік суб'єкта злочину як обставину, яка пом'якшує покарання, і не може ігнорувати його.

Т.І. Нікіфорова пропонує вчинення злочину неповнолітнім «виключити із переліку обставин, які пом'якшують покарання, а при призначенні покарання враховувати особливості психічного та фізичного розвитку неповнолітнього під час вчинення ним злочину і на момент розгляду справи у суді у рамках характеристики особи винного» [10, с. 57-60]. Позицію цього автора підтримує О.С. Яцун [15, с. 137].

Варто наголосити, що принцип недопустимості подвійного врахування, відповідно до ч. 3 ст. 66 КК України полягає в тому, що обставина, яка пом'якшує покарання повинна бути передбачена в статті Особливої частини КК України як ознака злочину, що впливає на його кваліфікацію. Норми Розділу XV КК України «Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх» містяться в Загальній частині КК України. Крім цього, виключення вчинення злочину неповнолітнім із переліку обставин, які пом'якшують покарання, не вирішить проблеми. Якщо цієї обставини не буде в переліку обставин, які пом'якшують покарання, то суд зможе враховувати неповнолітній вік суб'єкта злочину як такий що пом'якшує покарання на підставі ч. 2 ст. 66 КК України.

Слід також зазначити, що в зміст поняття «неповнолітній вік суб'єкта злочину», на нашу думку, повинні входити ознаки, що характеризують хронологічний (календарний) вік людини. Особливості психічного та фізичного розвитку неповнолітнього – це ознаки, які характеризують психологічний вік людини і не охоплюються поняттям «неповнолітній вік суб'єкта злочину». Тому за таких умов вчинення злочину неповнолітнім може існувати як обставина, яка пом'якшує покарання, а особливості психічного та фізичного розвитку неповнолітнього враховуватись в рамках характеристики особи винного.

У ч. 3 ст. 66 КК України хоч і передбачено положення про недопустимість подвійного

врахування пом'якшуючої обставини, коли вона передбачена в статті Особливої частини, проте не вказано, як бути, коли ця обставина вже врахована в нормах Загальної частини. Слід погодитись з В. М. Бурдіним, що «у зв'язку з цим видається доцільним доповнити ст. 66 положенням про те, що коли пом'якшуючі обставини враховані в нормах не тільки Особливої, а й Загальної частини КК, вони не повинні повторно враховуватися при вирішенні питань кримінальної відповідальності. Таким чином, неповноліття злочинця буде враховуватись як обставина, яка пом'якшує відповідальність у всіх тих випадках, коли для неповнолітніх не передбачено пільгових норм» [4, с. 141-142].

У кримінально-правовій літературі неоднозначно вирішується питання про те, чи потрібно диференційовано підходити до практичного врахування неповнолітнього віку як обставини, яка пом'якшує покарання. Висловлені пропозиції науковців до вирішення цього питання можна об'єднати в дві групи.

Представники першої групи вважають, що не потрібно диференційовано підходити до практичного врахування неповнолітнього віку як обставини, яка пом'якшує покарання. Зокрема, В. М. Бурдін зазначає, що «немає потреби у створенні окремої норми, якою передбачалося б врахування віку від 14 до 16 років як обставини, що особливо пом'якшує кримінальну відповідальність неповнолітніх. Адже не завжди особа в 14 років буде становити меншу суспільну небезпеку, ніж особа у 17 років. Вирішення цього питання цілком можливе в межах норм про індивідуалізацію кримінальної відповідальності і покарання» [4, с. 142-143].

Представники другої групи пропонують внести до КК відповідну норму, яка дасть можливість враховувати як обставину, яка пом'якшує покарання, не просто вчинення злочину неповнолітнім, а конкретний вік неповнолітнього суб'єкта злочину. Особливо звертається увага на необхідність зниження покарання неповнолітнім у віці від 14 до 16 років. Так, на думку П. П. Серкова, при призначенні покарання неповнолітнім суди повинні враховувати цю обставину не як написану абстракцію. В кожному конкретному випадку слід диференційовано підходити до вирішення питання, в залежності від особливостей вікових категорій неповнолітніх (підліток це чи юнак) [13, с. 34-35]. Л. О. Долиненко вважає, що вчинення злочину неповнолітнім у віці від 14 до 16 років необхідно враховувати як особливо пом'якшуючу відповідальність обставину. Така вказівка в самому законі була б гарантією здійснення на практиці диференційованого підходу до неповнолітніх при індивідуалізації кримінальної відповідальності і покаранні з врахуванням вікових особливостей кожної групи [6, с. 50-51]. М. М. Бабаєв зазначає, що правильно вчиняють ті слідчі і судові органи, які розглядають вчинення злочину особою, якій ще немає 16 років, як особлива, якісно своєрідна пом'якшуюча обставина. В цих випадках вироки підкреслюють, що у врахування береться не просто неповноліття, а конкретний вік підсудного: 14 або 15 років. Такий підхід дасть можливість розслідуванню більш правильно вирішувати питання про вид відповідальності для винного, а суду – більш точно індивідуалізувати покарання підлітку [1, с. 26-27].

Слід зазначити, що в КК України законодавцем диференційовані види і строки покарань, які можуть призначатись неповнолітнім. Тому, на нашу думку, пропозиція представників другої групи щодо диференційованого підходу до практичного врахування неповнолітнього віку як обставини, яка пом'якшує покарання має сенс.

Як вже зазначалось, відповідно до ч. 2 ст. 66 КК України при призначенні покарання суд може визнати такими, які його пом'якшують, і інші обставини, не зазначені в ч. 1 ст. 66 КК України. Аналіз судової практики показує, що при призначенні покарання суди враховують як обставину, яка його пом'якшує, зокрема, молодий або похилий вік суб'єкта злочину.

Питання про те, чи можуть молодий вік суб'єкта злочину виступати обставиною, яка пом'якшує покарання, у теоретичних розробках вирішується по-різному. Більшість науковців лише констатують, що молодий вік суб'єкта злочину враховуються судами як обставини, які пом'якшують покарання, про те, не висловлюють свого ставлення до цього [13, с. 35].

Іншу думку стосовно цього питання висловлює Т. І. Нікіфорова. Вона вважає, що оскільки вік особи є її невід'ємною властивістю, то молодий вік суб'єкта злочину може бути враховано при призначенні покарання лише в рамках особи винного, а не як обставина, яка пом'якшує покарання [10, с. 155].

Видається, що обидві точки зору щодо врахування при призначенні покарання молодого віку суб'єкта злочину мають право на існування. Так, через багатогранність природи особи винного неможлива в законодавстві у повному обсязі конкретизація всіх обставин, що її характеризують. У Постанові Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2004 р. № 7 «Про практику призначення судами кримінального покарання» наведено приблизний перелік таких обставин. До них віднесено і вік особи винного. Крім цього, перелік передбачених в ст. 66 КК України обставин, які пом'якшують

покарання, не є вичерпним. Тому окремі обставини, що характеризують особу винного, зокрема, молодий вік суб'єкта злочину, при призначенні покарання можуть бути враховані як обставини, що його пом'якшують. На нашу думку, вирішення питання про врахування при призначенні покарання молодого або похилого віку суб'єкта злочину слід залишити на розсуд суду. Адже суддівський розсуд є явищем об'єктивним, зумовленим колом рішень, що виносяться у справі, оскільки вітчизняній традиції правозастосування більше притаманний дискреційний метод, аніж формальний [8, с. 338].

Повністю поділяємо точку зору Л.О. Долиненка, який зазначає, якщо суд встановив наявність у справі обставин, які пом'якшують покарання, незалежно від того вказані вони в законі чи ні, то він зобов'язаний і врахувати їх [6, с. 81]. Відповідно до ч. 2 ст. 66 КК України при призначенні покарання суду лише надається право визнавати такими, що його пом'якшують, і інші обставини, не вказані в законі, зокрема, молодий вік суб'єкта злочину. У випадку, коли суд визнав окрему обставину такою, що пом'якшує покарання, зокрема, молодий вік суб'єкта злочину, то у нього виникає обов'язок врахувати цю обставину при призначенні покарання.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином, при призначенні покарання суд зобов'язаний врахувати неповнолітній вік суб'єкта злочину як обставину, яка пом'якшує покарання, і не може ігнорувати його. Щодо повторного врахування обставин які пом'якшують покарання то коли пом'якшуючі обставини враховані в нормах не тільки Особливої, а й Загальної частини КК, вони не повинні повторно враховуватися при вирішенні питань кримінальної відповідальності. Таким чином, неповноліття злочинця буде враховуватись як обставина, яка пом'якшує відповідальність у всіх тих випадках, коли для неповнолітніх не передбачено пільгових норм. Слід зазначити, що в КК України законодавцем диференційовані види і строки покарань, які можуть призначатись неповнолітнім

Щодо визнання молодого віку суб'єкта злочину, як пом'якшуючої обставини, то відповідно до ч. 2 ст. 66 КК України при призначенні покарання суду лише надається право визнавати такими, що його пом'якшують, і інші обставини, не вказані в законі, зокрема, молодий вік суб'єкта злочину. У випадку, коли суд визнав окрему обставину такою, що пом'якшує покарання, зокрема, молодий вік суб'єкта злочину, то у нього виникає обов'язок врахувати цю обставину при призначенні покарання.

Джерела та література

1. Бабаев М.М. Индивидуализация наказания несовершеннолетних / М.М. Бабаев. – М.: ЮЛ, 1968. – 120 с.
2. Батбаяр Энхээ. Обстоятельства, смягчающие и отягчающие наказание, по уголовному законодательству Монголии: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Энхээ Батбаяр. – Краснодар, 2005. – 185 с.
3. Бурда С.Я. Юридичний аналіз покарання у виді довічного позбавлення волі як виду основного покарання за КК України / С.Я. Бурда // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2012. – Вип.4. – С.246-255.
4. Бурдін В.М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні: монографія / В.М. Бурдін. – К.: Атіка, 2004. – 240 с.
5. Витвицкая В.В. Криминологические проблемы предупреждения преступных посягательств на нравственное и физическое развитие несовершеннолетних: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.08 / В.В. Витвицкая. – К., 2002. – 222 с.
6. Долиненко Л.А. Смягчающие ответственность обстоятельства по действующему уголовному законодательству и в судебной практике. Учеб. пос. / Л.А. Долиненко. – Иркутск: Иркутский гос. ун-т им. А.А. Жданова, 1980. – 80 с.
7. Игнатов А. И. Ответственность за преступления против нравственности / А.И. Игнатов. – М.: ЮЛ, 1966. – 208 с.
8. Макаренко А.С. Загальні засади призначення покарання та суддівський розсуд / А.С. Макаренко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Карабіна. Серія «Право». – 2011. – Вип. № 9 (945). – С.338-342.
9. Музыка А.А. Покарання та його застосування за злочини проти здоров'я населення / А.А. Музыка, О.П. Горох. – Київ: Паливода А.В., 2012. – 404 с.
10. Новый тлумачний словник української мови: в трьох томах. – Т.2: К-П. / [укл. В. Яременко, О. Сліпушко]. – К.: Аконті, 2001. – 926 с.
11. Полтавець В.В. Загальні засади призначення покарання та їх кримінально-правове значення: дис.

...канд. юрид. наук: 12.00.08 / В.В. Полтавець. – Луганськ, 2005. – 197 с.

12. Про практику застосування судами України законодавства в справах про злочини неповнолітніх: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 р. №5 // Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах: вид. 4-те. – Х.: «Одіссей», 2008. – 528 с.

13. Серков П.П. Смягчающие и отягчающие обстоятельства как средства обеспечения индивидуализации наказания: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.08 / П.П. Серков. – Москва, 2002. – 162 с.

14. Тютюгин В.И. Некоторые вопросы реализации норм об особенностях уголовной ответственности и наказания несовершеннолетних / В.И. Тютюгин // Питання боротьби зі злочинністю. – 2004. – № 8. – С.47-51.

15. Яцун О.С. Особливості кримінального покарання неповнолітніх: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / О.С. Яцун. – Запоріжжя, 2009. – 246 с.

Чупринский Б. Проблемы назначения наказания несовершеннолетним. В статье проведен научный анализ проблем назначения наказания несовершеннолетним, особенности применения ст. 98 Уголовного кодекса Украины. Анализируется несовершеннолетний возраст субъекта преступления как обстоятельство, смягчающее его наказание. Сделан вывод, что при назначении наказания суд обязан учитывать несовершеннолетний возраст субъекта преступления как обстоятельство, смягчающее наказание, и не может игнорировать его. Если смягчающие обстоятельства учтены в нормах не только Особенной, но и Общей части Уголовного кодекса, они не должны повторно применяться при решении вопросов об уголовной ответственности. Таким образом, несовершеннолетие преступника будет учитываться как обстоятельство, смягчающее наказание, во всех тех случаях, когда для несовершеннолетних не предусмотрено специальных норм. Анализ судебной практики показывает, что при назначении наказания суды учитывают как обстоятельство, смягчающее наказание, также и молодой возраст лица, достигшего совершеннолетия. В Уголовном кодексе Украины законодателем дифференцированы виды и сроки наказаний, которые могут назначаться несовершеннолетним и взрослым лицам. Перечень видов наказаний, определенный в ст. 98 Уголовного кодекса Украины, является исчерпывающим. Другие основные и дополнительные наказания к несовершеннолетним не применяются, даже если во время рассмотрения дела судом они достигли совершеннолетия.

Ключевые слова: несовершеннолетние, преступление, суд, назначение наказания, виды наказания, обстоятельства смягчающие и отягчающие наказание.

Chuprynskyi B. Problems of Sentencing Juvenile Delinquents. The article provides scientific analysis of the challenges concerning the imposition of punishment on the juvenile delinquents, the application of Art. 98 of the Criminal Code of Ukraine peculiarities. The author argues that the juvenile age of the subject of a crime is a circumstance mitigating punishment. The study brings to the conclusion that in sentencing a juvenile court must take into account the age of the subject of a crime and consider it as a factor that mitigates punishment but not ignore it. Since the mitigating circumstances are included into the norms of not only Special but also the General Part of the Criminal Code, they must not be re-applied with respect to the matters of criminal liability. Thus, nonage of the offender ought to be taken into account as a factor that mitigates liability in all cases where special norms for juveniles are not provided. Analysis of the judicial practice shows that when sentencing court takes into account the young age of the person who has not reached adulthood as a factor that mitigates verdict. In the Criminal Code of Ukraine legislator also differentiates types and terms of punishment that can be administered for the underaged and adults. The list of penalties specified in Art. 98 of the Criminal Code of Ukraine is exhaustive, other basic or additional penalties are not applicable to the minors, even if in the of course of the court proceedings they reached their adulthood.

Key words: juvenile, crime, court, imposition of punishment, penalties, mitigating and aggravating circumstances.